

Mobbing, sosiale medier – og oss andre

Kalle Gjesvik, universitetslektor og Facebookskribent, UiT – Norges arktiske universitet

Vi leser stadig i avisene om ungdom som blir hetset på forskjellige måter på sosiale media – oftest er Facebook nevnt, men også andre. Dessuten kan en del oppleve ganske traumatiske situasjoner knyttet til sex-relaterte bilder.

Jeg har selv fulgt forskjellige typer sosiale medier i nærmere 15 år, og har sett en utvikling som har gått i flere retninger – men i hovedsak mot råere innhold.

Mobbing er jo heller ikke noe nytt fenomen. Jeg husker selv med gru – jeg får 50 år seinere enda frysninger bare jeg tenker på det – en situasjon jeg var utsatt for da jeg var 11 år. En flokk medelever fulgte etter meg hele veien hjem fra skolen, ropende og huiende ukvemsord. En bakgrunn var åpenbart at læreren mobbet meg for det samme – om enn på en langt mer sofistikert måte. Men mine medelever oppfattet at det var “lovlig”.

Det er selvsagt langt enklere for ungdom å mobbe og hetse i dag, og det spres hurtigere og til flere. Åpenbart er også grensene for å sette i gang langt lavere.

Men så var det da heller ikke så vanlig at voksne mobbet i min barndom – tvert om reagerte de meget sterkt på slikt, og vi oppfattet det hjemmefra som klart uakseptabel atferd.

Hva er situasjonen i dag? Er vi like gode forbilder?

Hvis vi ser på den utstrakte mobbingen mellom voksne på sosiale medier kan man neppe kalle dette noe annet enn opplæring og lovliggjøring. Men vi griper raskt til begrepet “ytringsfrihet”. Det er svært positivt at avisene (etter 22. juli) stort sett har fått dette bort fra de trykte spaltene, og når jeg sjekker nettforumene til byens aviser har det også forsvunnet derfra. Men man skal ikke lete lenge i norske aviser – også de største – sine nettfora før man finner akkurat den samme mobbingen som tidligere.

Akseptabelt? Vel – de fleste av oss formidler ingen avsky.

Likeens når det blir “lovlig” at samfunnet mobber en hel folkegruppe, sterkt koblet til deres etnisitet. For noen dager siden så jeg et oppslag som formidlet at en tigger ble sparket og spyttet på. Hva var avisas omtale? Jo, bare at gatas justis var knallhard – ikke et ord om avsky til handlingene. De er faktisk kriminelle.

Tror man at ungdom ikke leser aviser og oppfatter holdningene?

Men de leser ikke i samme grad ledere, der avisas såkalte *egentlige* holdning nå og da formidles.

(Bare så det er sagt: selv om nevnte avis er lett å identifisere har jeg ikke på noen måte brukt eksemplet for å henge ut noen spesiell – fullstendig tilsvarende oppslag er ikke særlig vanskelig å finne i alle media.)

Jeg er ikke så naiv at jeg tror vi kan stoppe denne mobbingen ved å utvise bedre holdninger selv – men jeg har en anelse om at en del ungdom ville tenke seg litt mer om. Og ikke minst at noen flere kanskje vil reagere negativt overfor sine jevnaldrende mobbere dersom de opplevde at foreldrene gjorde det over for *sine*.

Har en slik underlig tro på at barn og unge i stor grad speiler oss.

Et helt annet poeng er at vi ikke lar de unge ha sine samfunn i fred. Det er ikke vanskelig å finne kommentarer fra barn og unge på nettet av typen “har forlatt Facebook nå, siden det er så mange voksne der”. “Begynt på Instagram – det har blitt vårt forum”. Eller med begrunnelsen at foreldrene har stengt Facebook for barna inntil de er 13. Er man virkelig så naive at man tror det ikke finnes flere?

Nå er de voksne i full fart med å overta Instagram. “Dagens Instagram-bilde” er ikke uvanlig i aviser, og det samme mediet benyttes som “kilde” i Dagsrevyen. Er vi faktisk så paniske for ikke å følge med? Være kul.

Man skal ikke være store spåmannen for å se at Facebook vil dø ut – det sa jeg allerede da det kom. Instagram vil temmelig sikkert også miste nyhetens interesse – og Dagsrevyen vil ganske sikkert slutte å gi kildehenvisninger dit.

Men er man klar over hva de neste vil bli?

Vel, selvsagt kan ingen vite sikkert, men det som ligger først an i løypa lever allerede i beste velgående. Går man inn på det har det en utrolig flott og streng forside – tydeligvis beregnet på foreldre. Men man trenger ikke lete langt bak fasaden for å finne det jævligste innhold. Det florerer av sex-bilder, og flere norske ungdommer – jeg har sett ned til norske barn på seks år – legger ut bilder av seg selv der. Og om ikke disse er av de verste, bare temmelig poserende, ser de jo alle de andre bildene der, og de “likes” de får (ja det finnes der også) kommer ofte fra ungdommer som selv har lagt ut nakenbilder, og har linker til enda verre. Og man vil jo gjerne holde seg inne med de som “liker” en.

Dette er bare ett av flere – men det som er felles er nok at disse er enda et hakk råere: Facebook blir som ei snerpete gammeltante i forhold.

Vi kan aldri forby fremtiden – og panikk er det minst produktive! De unge blir bare jaget fra den ene plattformen til den neste.

Men vi kan nok påvirke – i det minste *noe* – ved å formidle bedre holdninger. Skarpere og tydeligere reaksjoner.

Vi har imidlertid så mange “gode” unnskyldninger vi – og kanskje er dette for vanskelig?

La oss nå få en skikkelig avisdebatt om dette. Dersom det normale skjer: noen sitter og nikker for seg selv; andre blir litt skremt – men ingen tar hansken. Ja da skjer ingen endring, og kronikken kunne like gjerne vært uskrevet.